א. כ"א רש"י, ד"ה כל אלמנה ויתום לא תענון. - רמב"ן ד"ה כל אלמנה
מכילתא: כל אלמנה וכלו' אין לי אלא אלמנה ויתום, שאר כל אדם מניין? תלמיד לאמר: "לא תענון", דברי ר' ישמעאל. - ר' עקיבא אומר: אלמנה ויתום שדרכם לענות בהם דבר הכתוב.
רמב"ם הלכות דעות פרק ו' הלכה י': חייב אדם להזהר ביתומים ואלמנות מפני שנפשם שפלה למאד ורוחם נמוכה. אע"פ שהן בעלי ממון, אפילו אלמנתו של מלך ויתומיו מוזהרים אנו עליהם שנאמר: "כל אלמנה ויתום לא תענון". והיאך נוהגים עמהן? לא ידבר עליהם אלא רכות ולא ינהג בהם אלא מנהג כבוד ולא יכאיב גופם בעבודה ולבם בדברים קשים ויחוס על ממונם יותר מממון עצמו. כל המקניטן או מכעיסן או הכאיב לבן או רדה בהן או אבד ממונם הרי זה עובר בלא תעשה... ולאו זה אע"פ שאין לוקין עליו הרי ענשו מפרש בתורה "וחרה אפי והרגתי וכלו'. - ברית כרת להם מי שאמר והיה בעולם שכל זמן שהם צועקים מחמס, הם נענים, שנאמר: "כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו". במה דברים אמורים? בזמן שענה אותם לצרך עצמו, אבל ענה אותם הרב כדי ללמדם תורה או אומנות או להוליכם בדרך ישרה, הרי זה מותר. ואעפ"כ לא ינהג בהם מנהג כל אדם אלא יעשה להם הפרש וינהלם בנחת וברחמים גדולים וכבוד שנ': "כי ה' יריב ריבם".

1. מה בין ר' ישמעאל לר' עקיבא? הבא נמוקים לסברת כל אחד מהם!
2. כמי מהם פרשו רש"י ורמב"ן וכמי מהם פסק הרמב"ם.

ב. הסבר את החלוף בין לשון יחיד ולשון רבים בפסוקים כ'א-כ'ג (תענון - תענה - והרגתי אתכם) לפי ראב"ע כ' ד"ה וגר (החל מן ואחר שאמר לא תענון).
בעמק דבר מוסיף לדברי הראב"ע לפ' כ' דלעיל: והוא נכון. ומקרא מלא הוא ביחזקיה ס'ד: בעל אלה תתאפק ה: תחשה ותענגו עד מאד".
במה מסייע פסוק זה לדברי הראב"ע דלעיל?

ג. כ'ב אם ענה תענה אותו.
1. העתק פסוק זה בסימני פסוק לפי פרוש רש"י והסבר מה מצריכו לפרש כך!
2. החזקוני מוסיף לדברי רש"י: "גיזם ולא פירש ענשו" כשישתק העני, אבל אם יצעק אלי שמע אשמע והיו נשיכם.... מה מזקיקו להוסיף מלים אלה?
3. העתק פסוק זה בסימני פסוק לפי פרוש הרמב"ן!
4. באיזו מלשונות של כי מפרש רש"י את "כי" שבפסוקנו ובאיזה מובן מפרשו הרמב"ן בשני פרושיו.
× 5. מהו הקשי הגדול בפסוקנו שמתרצו הרמב"ן בתרושו השני (החל מן .. והנכון בעיני שבמלת "כי" יאמר... עד "ובעל המה".)
6. כיצד מפרשים המכילתא והספורנו את כפל הלשון ענה תענה?

מכילתא: "אם ענה תענה אחד ענוי מרובה ואחד ענוי מועט. דא: "אם ענה תענה" מגיד שאינו חייב עד שיענה וישנה. כבר היה ר' ישמעאל ור' שמעון יוצאין להרג. אמר לו ר' שמעון לר' ישמעאל: רבי, לבי יוצא שאיני יודע על מה אני נהרג!" א"ל ר' ישמעאל לר' שמעון: מימיך בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוטף טליתך? אמרה תורה: "אם ענה תענה" אחד ענוי מרובה ואחד ענוי מועט! - א"ל: נחמתני, רבי.

ד. כ"ד רש"י ד"ה אם כסף תלוה
להבנת דברי רש"י אלה עיין שמות כ' כ"ב רש"י ד"ה ואם מזבח אבנים.
1. באר את הבסוי בדברי ר' ישמעאל: אין "אם" הללו תלויין אלא ודאין.
2. על דברי ר' ישמעאל אלה מקשה אור החיים: וצריך לדייק למה ידבר ה' בדרך ספק במקום ודאי? ומה יש לענות לשאלתו בדרך הפשט?
3. רמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק א' הלכה ג': אסור לאדם להראות לבעל חובו בזמן שיודע שאין לו, אפילו לעבר לפניו שלא יפחידו או יכלימו, אע"פ שאינו תובעו...
מה הרמז בלשון פסוקנו לדין זה?

ה. 1. כ"ה רש"י ד"ה אם חבל תחבל, מה בין חבל למשכון אחר ומדוע אינו חייב להחזיר אם משכנו בשעת הלוואתו?
2. " " " עד בוא השמש. ועיין דברים כ"ד י"ג רש"י ד"ה כבא השמש מניין שכאן בכסות יום מדבר הכתוב דבדברים בכסות לילה?

ו. מה קשה למפרשים:
1. לרשב"ם כ"ו ד"ה ושמעתי כי חנון;
2. לראב"ע כ"ז ד"ה ונשיא בעמך (החל מן ויפת אמר).
3. לרמב"ן ל' ד"ה ואנשי קדש ומה בינו לבין רש"י בפירוש מלים אלה.